

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

III. An omnis euidencia, ac certitudo nostra formalis sit mera reminiscentia
oblitorum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

instabiles sint, ac multis vicissitudinibus subiectæ; at nequaquam penes earum prædicata essentialia: hæc siquidem sunt æterna, & immutabilia: semperque, & necessario verum est, hominem v. g. esse animal rationale, leonem animal rugibile, &c. De rebus ergo, vt minimum essentialiter sumptis, poterit esse scientia. Et quidem haud alia eas ratione sub scientiam cadere contendimus.

29 Quod ad Augustinum attinet, hoc solum tendit loco illo nobis obiecto, iuxta B. Thomam, Conimbricenses, & alios communiter, haud posse à nobis sciri, ac stabiliter comprehendere res istas corporales per solos sensus, sed potius earum scientiam, & comprehensionem esse propriam intellectus ministerio sensuum vt entis. Nimirum transeunt eiusmodi res, & continuò deficiunt, & cum eis sensuum actus, quibus illas videmus, audimus, &c. at non transit, nec deficit in nobis earum scientia: hæc ergo haud est sensibus, sed intellectui tribuenda. Quare post obiecta nobis verba, statim addit Augustinus: *Non est igitur expectanda sinceritas veritatis à sensibus corporis.*

C A P V T III.

An omnis euidencia, ac certitudo nostra formalis sit mera reminiscencia obliorum.

30 P Rima opinio est, animabus nostris olim inditos fuisse scientiarum omnium habitus: at in hac vita, & veluti carcere, & exilio eas rerum, quas antea sciebant, obliuisci; nimirum quia

Virgil.
Æneid.
lib. 6.

*noxia corpora tardant
Terrenique hebetant artus moribundaque membra.*

Quapropter nostrum discere haud esse vilius à nobis euidencia, vel certitudinis habitum denuò comparari, sed duntaxat obliorum reminisci, & pristinam illam lucem mortalitatis nostræ nebulis vndique circumfusam, ac pene extinctam, ministerio sensuum, ac phantasmatum inualescere, sique recuperare vsuram, & copiam. Ita Plato libro 10. de republica, & in Menone, Phædro, aliisque locis, atque cum eo Iamblicus, Priscianus, Alcinous, Porphyrius, Macrobius, Lydius, Cicero, Simplicius, Plotinus, & alij sequaces: Item Pythagoras, vt de eo refert Augustinus libro decimosecundo, de Trinitate, capite decimoquinto.

31 Primum argumentum Platonis pro sua sententia est, animas nostras ante corpora extitisse, ac postquam in comparibus stellis eas Deus constituisset, deindeque cœlestium rerum fastidium, ac terrenarum amor illas cepisset, vt tanti criminis pœnas darent, corporibus veluti quibusdam ergastulis fuisse inclusas. Atqui minimè decuit, vt in pristino illo statu animæ nostræ scientiarum omnium luce carerent, atque in tenebris plus, quam Phariis, ac Cimmeriis iacerent: omnium ergo scientiarum habitibus præditæ fuere ab initio. Quoties ergo nunc aliquid discendo euidenter, ac certo cognoscimus, ea cognitio haud patit nouum aliquem habitum, sed potius recordando prouenit à pristino quodam, ope phantasmatum excitato, cum antea esset veluti semi sopitus.

32 Secundum Platonis argumentum sic habet. Si interrogetur puellus quidam ordinatè, & gradatim de rebus quibusdam Geometricis, v. g. aut alterius cuiusvis facultatis sibi inaudita, experientia constabit, eum ad omnes rectè responsurum: earum igitur

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

notitiam habitualement, aut virtualement ante habuit, quamuis multa caligine obrutam, nec aliud per interrogationes sibi factas, impellatque sibi phantasmata, quam illam accendit, ac reminiscendo excitat: quidni ergo idem vsuueniat, quando, non tam interrogamur, quam docemur? Tercium eiusmodi placiti argumentum est tale. Quod discimus, aut antea id noueramus, aut secus? Si secundum, quo pacto inuestigare possumus, ac disciplinæ labore inquirere, quod prorsus nescimus? qua ratione sine scopo vilo nobis proposito collimare? Si primum, nullius certe notitiæ habitum denuò comparamus, sed potius nostrum discere haud aliud est, quam recordari.

33 Quartum eiusmodi opinionis argumentum est huiusmodi. Certitudo, & euidencia formalis, quibus discendo haud dubiè fruimur, aut proueniunt per quandam recordationem ab habitibus scientiarum nobis meliore nostri parte coæuis, ac multo ante disciplinam omnem existentibus; aut potius originem habent à sensibus, & postquam ab his sunt ortæ, scientias habituales denuò nobis ingenerant. Secundum dici non potest, cum sensus nostri ludificentur passim, nosque in errorem, & falsam æstimationem sæpissimè inducant: Admittendum igitur est illud prius, quod erat intentum, Quintò denique pro Platonico dogmate aliqui sic arguunt. Quando magister erudit discipulum, aut hic signorum, quæ sibi proponuntur vim antea tenet, aut eam ignorat. Si secundum; qui eis doceri, vel instrui potest magis, quam si homini latino proferantur Græca verba. Si primum; ergo discipulus scientias, quas docetur, antea callebat, cum illæ sint subiectæ verbis ad se datis, & horum significationem sine magistro prius perspectam, & cognitam habear. Haud ergo discere nostrum est scientiarum habitus denuò comparare, sed earum memoriàm vocibus ad nos destinatis, aliove pacto refricare.

34 Secunda tamen sententia priori hæcenus proposita opposita, quam cum Aristotele 1. posteriorum cap. 1. & 1. metaphys. cap. ultimo tuentur Peripatetici omnes, & cum B. Thoma 1. part. quæst. 84. artic. 3. & quæst. 117. artic. 1. ceteri Theologi, est non solum verisimilior, sed planè certa. Suadet autem primò: quia quod statuit contraria, animas nostras ante corpora extitisse, damnatum est in Concilio Bracharensi primò cap. 6. necnon à Leone primo in epist. ad Toribium Theophilo Alexand. lib. 1. Paschali. Epiphano in ep. ad Ioannem Ierosolymitanum August. ep. 28. ad Hieron. Cynillo Alexand. lib. 1. in Ioan. c. 9. Hieronymo in ep. ad Pammachium contra Ioannem Ierosolymitanum. Iam quod fingit diuersa opinio, animas nostras in scelerum suorum vindictâ coniectas esse in corpora tanquam in carcerem, repugnat, tum adductis Patribus, tum etiam doctrinæ Pauli, qui incipit ad Romanos cap. 5. definit, per vnum hominem peccatum introisse in mundum, & cap. 6. Iacob, & Esau prius, quam nati essent, nihil mali, aut boni egisse. Hæc cum ita sint, ruit planè potissimum contrariæ sententiæ fundamentum, adeoque nostra citra dubium est amplectenda.

35 Quæ probatur secundò alterum diuersæ sententiæ euertendo fundamentum, cuiusmodi est, animas nostras scientiarum omnium obliuisci, quamprimum demittuntur in hæc terreni corporis vincla. Nam in primis quando, vt refert Tertullianus c. 22. de anima eam esse innatam, & æternam censuit Plato, qui fieri potest, vt sit obliuionis capax? an non ridiculum est, eam id genus sortiri perfectionem, quæ vel sola sufficiens est diuinitatis argumentum iuxta omnes

illas denuò comparari : idem ergo de his dicendum. Septimò sic arguo : vt magister in discipulo non causat scientiam denuò iuxta Platonem, sed tantum eius intellectum excitat, ac disponit, vt eorum, quæ habitu scit, actu recorderetur, ita etiam de eiusdem philosophi sententia, *agentia naturalia*, vt verbis B. Thomæ suprâ prima parte, quæstione 117. artic. 1. vtat, *solummodo disponunt ad susceptionem formarum, quas acquirit materia corporalis per participationem specierum separatarum.* At quod agentibus naturalibus inest virtus, non solum dispositiua, sed etiam effectiua, & quod ignis, v.g. non solum calefaciat, ac desiccet passum, sed etiam formam substantialem ignis in eo efficiat, vel per se immediatè, vel certè per sua accidentia, & per se est manifestum, & à nobis manifestè demonstratum est lib. 4. physicorum tract. 7. cap. 1. & 2.

42 Octauò argumentor. Reminisci, est nobis iterum in mentem venire rei antea cognitæ, vt cognitæ : nostrum ergo discere, si est duntaxat recordari, certè à magistro edocti haud tantum cognoscimus simpliciter rem ipsam, sed etiam eius nos prius habuisse notitiam aliquam : at inter discendum nihil tale nobis contingere experimento satis constat. Tandem arguo : si verum esset Platonis commentum, haud esset adeo difficilis, & operosa omnis disciplina, ac experimur : siquidem imprimi phantasmata, quod eorum luminibus inclarescant in nobis scientiarum habitus corporis huius mole obruti, satis facile est, vt liquet. Et certè, quæ semel didicimus, si fortè nobis postea exciderint desuetudine quadam, ea iterum discere, ac repetere, sæpe sapientis sine multo labore possumus, ac solemus : quid est ergo, quapropter non sit eadem ratio illorum, quæ sine vlla disciplina prius nobis esse nota, sin minus actu, at saltem habitu, aduersarij confingunt.

43 Summa igitur nostræ, ac veræ sententiæ est, intellectum nostrum corpori primò coniunctum esse veluti tabulam nudam, siue ræm, & in qua nihil sit depictum : præsidio autem phantasmatum, tum exteriorum, tum etiam, ac multo maxime interiorum eum prius apprehendere terminos simplices, videlicet esse, non esse, simultatem, rationem totius, partem, subiecti, accidentis, &c. deinde eos inter se componere, & diuidere formando virtute sua naturali prima, ac notissima principia, vt quodlibet est, vel non est, impossibile est, idem simul esse, & non esse, omne totum est maius sua parte, omne accidens est in aliquo subiecto, &c. rursus ex his propositionibus, aliisque per se notis alias minus notas colligere, variarumque conclusionum, siue scientiarum habitus comparare. Quamuis autem Platonici existiment, intellectum in prima sui coniunctione cum corpore potius se habere veluti tabulam semi deletam, ac non certè nullis, sed imperfectis exaratum characteribus, iisque, qui solum egeant perfici, & quasi illuminari per phantasmata; ceterum illos falli, satis demonstratum manet hæcenus.

44 Ad primum autem eorum argumentum ex dictis in prima, & secunda nostræ opinionis probatione claret. Ad secundum, dicendum est eas, puero alicui nullis in præfens erudito litteris interrogatio- nes fieri posse & solere, quibus omnibus rectè respondeat : at non propterea, quod habitus aliqui illius scientiæ, circa quam interrogatur ei sint congeniti; sed quia res ipsæ sunt suapte natura faciles, necnon facili, & bona methodo propositæ, ac proinde tales, ad quas assequendas ei sufficiat solius intellectus naturale lumen. Et quidem si ex R. P. Richardi Lincci, Philosoph. Tom. III.

præexistencia habituum oritur vis illa respondendi in puero literarum ignaro, cur non etiam respondeat ad res paulò difficiliiores? cur non ad easdem alia methodo, & non gradatim, aut ordinatè propositas? Cur item omnes similiter iis non assentimur conclusionibus, cum ex æquo insint omnibus naturaliter earum habitus? Cur denique aliquando circa eas, non solum cohibemus assensum, sed etiam erramus, ac falsò iudicamus? haud enim ab ideis, habitibusque scientificis, qui sunt earum participationes quidquam potest oriri falsum.

45 Tertium argumentum aduersariorum omnem de medio tollit disciplinam, & ne id nobis relinquit, vt vel reminiscendo discamus : siquidem aut eius rei, cui addiscendæ operam nauamus, recordamur, aut secus. Si secundum; quo pacto inquirimus rem, cuius omnino obliuiscimur, cuiusque comparatione perinde se habet intellectus noster, ac si nunquam eam cognouisset antea; hæc enim est conditio obliuorum? quæ ratione collimamus nullo nobis scopo veluti ad ictum designato? Si primum; certè nostrum discere, non solum non erit denuò scientiam comparare, sed ne præteritam scientiam memoria repetere; adeoque nihil prorsus. Absolutè respondeo; ea, quibus studium impendimus à nobis implicite, & confusè cognosci, non verò explicite, & clarè : posteriorem autem ignorantiam satis, superque esse, vt scientiam possimus acquirere denuò : priorem vero cognitionem, vt quod discimus nos haud omnino lateat, nec sine meta, & quod aiunt, in auras telâ contendamus. Porro non pauci implicitam illam, & obscuram rei notitiam eius discipline, ac studio necessaria ratione præuiam existimant haudquaquam coherere cum præcisione obiectiua aliarum formalitatum ab aliis. Nobis tamen, atque, vt arbitramur, grauioribus scholasticis magis placet, præcindi ex parte obiecti alias formalitates ab aliis quotiescunque rem vllam cum aliqua confusione, & obscuritate cognitam amplius scire cupimus, atque, vt voti sumus compotes, tum nostra industria, tum etiam opera magistri vrimur. Vide quæ circa hoc Platonis argumentum latius disputata sunt in Dialecticæ libro octauo, tractatu quinto, capite 9. Quartum aduersariorum fundamentum haud est magis solidum : nam & paulò superius in summa, & epilogo nostræ sententiæ breuiter à nobis perstrictum est, & cap. præc. in solut. 2. argumenti vberiori filo demonstratum, quo pacto euidentiæ, & certitudo proficisci possit à sensibus, quantumuis ludificentur passim, ac multis sint erroribus obnoxij.

46 Ad postremum argumentum contrarium dicendum est, ei, qui docetur prius nota esse signa, ac verba, quæ sibi proponuntur; at sigillatim, & diuisiuè sumpta, non vero in vniuersum, & copulatim vsurpata : verbi gratia, eum scire, quid significet homo, quid animal rationale, quid risibile, quid admiratum, &c. at ignorare donec edoceatur, an homo sit animal rationale? anve omne risibile sit admiratum? prior autem notitia vocum, ac signorum satis, superque est ad hoc, vt iis instrui, & erudiri possit; quod autem posteriori illorum notitia sit antea destitutus, sufficiens est, vt scientia illa, ac facultate, quam addiscit, in præfens careat, vtque ne frustra ab eo discendi suscipiatur labor. Instabis tamen; discipulum sine magistro prius scire, quid significet tota hæc oratio complexa : *homo est animal rationale* : quæ item sit vis huius : *omne risibile est admiratum* : quæ denique cuiusvis alterius : *perperam*

K k 3 ergo

ergo à nobis responderi, signa copulatiuè, & in complexo sumpta haud esse dicenti ante disciplinam omnem cognita, ac nota. Sed in promptu est huius solutio difficultatis: nam etsi ex suppositione, quod termini illi incomplexi copularentur inuicem, uti supra, talis eorum constructio sit discipulo prius nota hoc solo, quod sit idiomaticis, quo docetur, gnarus; ceterum, an ita debeant copulari, & construi eum prorsus latet, quousque magister adsit tales orationes externas, ut veras ei proponens, quo videlicet illarum adminiculo addiscentis intellectus velut causa principalis in se assensum, ac scientiam producat.

- 47 Beatus Thomae 1. parte, quæstione 17. articulo 1. ad 4. postremo argumento nuper à nobis soluto respondet: *Signa, quæ magister discipulo proponit, esse rerum notarum in vniuersali, & sub quadam confusione, sed ignotarum in particulari, & sub quadam distinctione.* Ceterum signa à magistro proposita esse ei, quem erudit prius nota, at vniuersaliter, & confusè, non vero in particulari, & distinctè, haud aliud, ut reor, est, quam ea sigillarim, non vero complexè sumpta præcognosci: tunc enim distinctè noscimus hominem, verbi gratia, quando eum esse animal rationale scimus; tunc confusè, quando id ignoramus; tamen alioqui nullius eorum terminorum per se sumpti vis nos prætereat. Par autem est ratio quarumvis aliarum vocum, ac signorum.

CAPUT IV.

Certitudinis, euidētiæque formalis, tum definitio, tum etiam diuisio.

- 48 **C**ertitudo propriè sumpta in actu intellectus nostri haud aliud est, quam infallibilitas, siue quod non possit ei subesse falsum: aut aliis terminis, est eius adhesio, ac determinatio ad veritatem obiectiuam, aut quod nequeat non esse formaliter verus. Ita P. Vasquez 1. part. disputatione 68. numero 33. & 34. & disputatione 65. numero 20. P. Gilius lib. 1. tract. 4. cap. 1. P. Hurtadus disputatione 8. de anima, sectione 4. P. Arriaga disputatione 16. Logica sectione 4. & communiter ceteri Doctores. Sic certa manus dici consuevit ea, quæ est aberrandi nescia, atque infallibiliter, ut sic dicam, scopum attingit, ut præter alios Martialis libro primo, epigram. 13. de prægnanti suæ per vulnus interempta simul, ac soluta.

O quam certa fuit librato dextera telo!

Hanc ego lucina credo fuisse manum.

Sic etiam voluntas fixa, & determinata alicuius facinoris, certa dici solet, certumque nobis esse, quod ita volumus, ac decernimus. Qua phrasi, ut alios mittam, Virgilius vtitur lib. 9. Æneidos 6. Turnum Troianos obsessurum ita infert loquentem

- 49 *Luce palam certum est igni circumdare muros*

Dices tamen: quivis actus verus est infallibilis, siue nulla ratione potens reddi falsus, quivis determinatus ad hoc, ut sit verus: tum, quia ex suppositione, quod semel sit verus, haud potest esse in alio instanti falsus: tum, quia nulli non est essentialis sua veritas, sic, ut eam, non tantum ex hypothesi aliqua, sed ne simpliciter etiam possit non habere: at non omnis actus verus est certus: multis enim probabilibus, & incertis inest veritas: perperam ergo à nobis est definita rectitudo per infallibilitatem, aut determinationem ad verum. Ceterum huic instantiæ haud est difficile respondere. Nam infallibilitas per quam

definiuimus certitudinem haud est secundum quid, vel ex suppositione, sed talis, ut merito illius veritas non solum habita in vno instanti non possit deperdi in alio, verum etiam non potuerit non haberi, vel in primo instanti. Rursus ea debet esse, quæ, nec in ipso actu, cui conuenit, nec in alio ex modo tendendi sibi simili possit vinci, aut depelli per contrariam falsitatem. Hinc ergo est, ut multi actus veri possint non esse certi iuxta nostram certitudinis definitionem. Siquidem hæc propositio probabilis, verbi gratia, *Petrus currit in instanti* A nunc à me edita, tamen non possit in sequenti vilo instanti veritatem suam cum falsitate commutare, at potuit in primo ea carere: quod si ne in primo instanti suæ productionis potuit falli, certè alteri actui circa idem obiectum potuit tum subesse falsum, licet eodem nitatur motivo, sitque similis repræsentationis: alterutrum autem horum, ut ex dictis colligere est, sufficit ad illius propositionis incertitudinem.

Certitudo triplex est, moralis, physica, & metaphysica. Certitudo moralis est eius actus, cui moraliter non potest inesse falsitas: cum enim iuxta regulas moris, ac prudentiæ nemo non debeat non iudicare, eum esse verum, perinde se habet ac si re ipsa non posset ei subesse falsum. Qua ratione moraliter certum est, quod vir bonus, & sapiens cum iuramento ita affirmat, ut ex opposito nullum emolumentum sperare, damnumve timere possit: quanquam id fateor, ne tantum requiri, ut debeamus rei alicui nobis propositæ assentiri, deque ea esse moraliter certi.

Huiusmodi est certitudo, qua, & non maiori sapissimè nititur prudentia in agendis rebus: siquidem, ut prudenter, & rectè operemur, haud est necesse, ut iudicio nobis prælucenti non possit subesse reuera falsum, sed satis est iuxta regulas moris, & prudentiæ haud possit ambigi de eius veritate, quod est illud esse moraliter certum. Non me latet Gilbertum 6. ethicorum tractatu quarto, quæstione unica dub. 1. Picardum discursu 3. ethicorum capite 3. §. 1. Martinum de magistris quæstione 1. de ebrietate in solut. noni argument. contra 2. partem octauæ conclus. in iudiciis, quæ sint regulæ humanarum actionum desiderare maiorem certitudinem, utque reuera, & physice haud possit falli. Contrarium tamen tradunt Aristot. initio ethicorum. Seneca 4. de benef. cap. 33. Nider 3. part. consolatorij conscientia cap. 11. 12. & 13. & apud eum plures alij Doctores. Et quidem in colendis humanæ vitæ officiis haud requiritur certitudo, quæ sit supra captum nostrum: at eum passim superat physica, & falsitati reuera contraria; quæ scilicet est nostræ mentis imbecillitas, & negotiorum haud raro tenebrositas, & caligo: ea ergo ad passim operandum non est nobis opus, solaque moralis sufficit. An non inconsulte, & improvidè nobiscum egisser Deus, quos de plerisque physicè reliquit incertos, si nisi physicè certis haud liceret nobis quidpiam aggredi? an non physica certitudine semel desiderata, abstinendum hominibus esset bona, imo maiori parte officiorum, ne videlicet speculatiuè errandi sese periculo exponerent: moralis ergo certitudo satis, superque nobis est ad bene agendum. Denique quando ex his præmissis: egeno omni est eroganda elemosyna, sed hic est egenus, infertur hæc conclusio practica, ergo huic erogari debet elemosyna, sanè huiusmodi conclusio (quam, quis neget ad actum virtutis misericordiæ eliciendum, stipemque pauperi tribuendam sufficere?) haud esse debet certior, quam minor ex qua deducitur, aut eius minorem non oportet esse physicè certam,